A-klinikkasäätiö

A-klinikkasäätiön lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle kansalaisaloitteesta liittyen valvottuun käyttötilaan huumeita käyttäville

Lakivaliokunta, perjantai 3.5.2024 klo 9.15 / KAA 3/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

A-klinikkasäätiö on vuonna 1955 perustettu päihdehoidon ja riippuvuuksien asiantuntijaorganisaatio, joka kohtaa addiktioiden kanssa eläviä ihmisiä kaikissa olosuhteissa, tekee addiktiotutkimusta sekä tarjoaa tietoa ja vertaistukea digipalvelujensa kautta.

A-klinikkasäätiö tukee käyttöhuoneita koskevan tarpeenmukaisen lakimuutoksen toteutumista. Käyttöhuoneet mahdollistaisivat kaikkein heikoimmassa ja haavoittuvimmassa asemassa olevien riippuvuussairaiden ihmisten auttamisen ja kohtaamisen entistä paremmin.

Haittoja vähentävän työn, jonka viitekehykseen myös käyttöhuoneet kuuluvat, tarkoitus on aina vähentää päihteiden käytöstä johtuvia haittoja niin yksilölle, yhteisölle kuin yhteiskunnalle. Haittoja vähentävä päihdetyö on osa ehkäisevää päihdetyötä.

Hyvin toteutettujen käyttöhuoneiden palveluvalikoima tukisi, ohjaisi sekä mahdollistaisi lakisääteisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saavutettavuutta matalalla kynnyksellä ihmisille, jotka usein ovat kaikkien palveluiden ulkopuolella tai niihin heikosti kiinnittyneet vaikean elämäntilanteensa ja riippuvuussairautensa takia.

Käyttöhuoneet palveluna toisivat taloudellisia säästöjä yhteiskunnalle, muun muassa vähentämällä terveydenhuollon päivystysten kuormitusta sekä vähentämällä kalliiden erikoissairaanhoidon hoitovuorokausia (1.) tämän ihmisryhmän osalta.

Tällä hetkellä ihmiset käyttävät suonensisäisesti huumausaineita erittäin epähygieenisissä olosuhteissa, kuten yleisissä wc-tiloissa, rappukäytävissä ja puistoissa. Pistosvetenä ihmiset käyttävät usein luonnosta löytyvää tai muuta epäpuhdasta vettä.

Käyttöhuoneiden hyödyistä on kertynyt vuosien saatossa merkittävää kansainvälistä näyttöä muun muassa tartuntatautien, pistosinfektioiden ja yliannostusten ehkäisyssä (2)(3). Yhden vakavan pistosinfektion hoidon kustannukset erikoissairaanhoidossa lähtevät noin 10 000 eurosta. Tämän lisäksi ihminen sairaalajakson jälkeen tarvitsee usein mahdollisesti pidempiaikaista haavanhoitoa ja kuntoutusta. Yhden HIV-tartunnan hinta yhteiskunnalle on noin 550 000 euroa. C-hepatiitin, jonka esiintyvyys Suomessa on poikkeuksellisen yleistä kansainvälistä vertailuissa tarkasteltuna pistämällä päihteitä käyttävien keskuudessa. Nykyisillä lääkkeillä ja pistosvälineiden yhteiskäytön vähentäminen vaikuttaisivat myönteisesti yhdessä Suomen C-hepatiittistrategian kanssa c-hepatiitin esiintyvyyteen. (5) Puhumattakaan inhimillisestä kärsimyksestä, jota vakava riippuvuussairaus hoitamattomana ja kohtaamattomana aiheuttaa yksilölle itselleen sekä lähiyhteisölle.

Kansainvälisessä tarkastelussa käyttöhuoneet ovat päinvastoin lisännet päihdehoitoihin, kuten vieroitukseen, kuntoutukseen ja opioidikorvaushoitoon hakeutumista (3)

Jo tällä hetkellä useissa kaupungeissa tuotetaan tartuntalain velvoittamia terveysneuvontapalveluita pistämällä päihteitä käyttäville henkilöille. Nämä palvelut ovat kuitenkin tulleet terveysneuvonnan osaksi vuoden 2004 alussa uusitun tartuntalain ja -asetuksen pohjalta, jolloin pistämällä päihteitä käyttävien määrä oli merkittävästi pienempi ja myös päihteiden käyttökulttuuri oli erilainen. Tuolloin uusittu laki on palvellut hyvin omaa aikaansa, mutta lisääntynyt ja muuttunut päihteidenkäyttö on luonut tarpeen uudistaa lainsäädäntöämme vastaamaan paremmin tämän päivän vaatimuksia. Käyttöhuoneita koskeva lakimuutos auttaisi osaltaan valmistautumaan vaarallisten ja nopeasti leviävien huumausaineiden kuten erittäin vahvojen opioidiensaapumiseen myös Suomeen.

Kansainvälisestä näytöstä voimme todeta, että niillä alueilla, joissa käyttöhuoneet sijaitsevat, huumausaineisiin ja niiden käyttöön liittyvät rikokset ja lieveilmiöt eivät ole lisääntyneet. (3))(4). Hyvällä esimerkillä, kuten esimerkiksi Sisäministeriön palkitseman Helsingin Poliisilaitoksen, A-Klinikkasäätiön ja THL:n kehittämää Naapurustotyön Suomen mallia voitaisiin hyödyntää tehokkaasti käyttöhuoneiden yhteydessä ja lähialueilla osana käyttöhuoneita.

Olemassa olevat päihdepalvelut eivät mahdollista riittävää huomiota moniainemyrkytysten ja yliannostusten ehkäisyyn, tiedottamiseen ja hoitoonohjaukseen. Esimerkiksi terveysneuvontapisteissä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kohtaamiset päihteiden käyttäjien kanssa ovat hyvin lyhyitä. Käyttöhuoneissa tätä työtä olisi mahdollista toteuttaa jatkumona kaikissa kohtaamistilanteissa.

A-Klinikkasäätiö tekee työtä addiktioihin liittyvän stigman poistamiseksi ja yhteiskunnan inhimillistämiseksi. Riippuvuussairauksia ja niistä aiheutuvia seurauksia on mahdollista ehkäistä ja hallita lainsäädännöllä, joka tunnistaa ihmisen kokonaisvaltaisen elämäntilanteen ja antaa sote-alan ammattilaisille paremmat mahdollisuudet tehdä työtään riippuvuussairaiden ihmisten parissa.

Helsingissä 2.5.2024

Jenny Kaasinen-Wickman

Suunnittelija

A-klinikkasäätiö

Lähteet

Verrattuna muihin pistämällä huumeita käyttäviin käyttötilojen asiakkailla oli 54% vähemmän 32% matalampi todennäköisyys joutua sairaalahoitoon ja 50% vähemmän sairaalavuorokausia (Journal of General Medicine, 12.1.2022:Reduced Emergency Department Visits and Hospitalisation with Use of an Unsanctioned Safe Consumption Site for Injection Drug Use in the United States | Journal of General Internal Medicine (springer.com)

1. Assessing Drug Consumption Rooms and Longer Term (5 Year) Impacts on Community and Clients - PMC (nih.gov)
2. Drug consumption rooms: an overview of provision and evidence | www.emcdda.europa.eu
3. Chapter 11 Drug consumption facilities in Europe and beyond Dagmar Hedrich, Thomas Kerr and Françoise Dubois-Arber
4. Maksatulehdus (hepatiitti) aikuisilla - Terveyskirjasto